

İNSANLIĞA SUNULAN GÜLLER

Sanat duyarlılığın ürünüdür. Duyarlılık da düşünce birikiminin üstünde yükselir. Düşünsel kültürle orantılıdır duyarlılığın çapı. Bazen böyle de olmayabiliyor. Uyumsuz ortamlarda insan prizması çok farklı olabiliyor. Ama son kertede duygu düşünce iç içedir. Sanattaki biçim ve içerik gibi ayrılmazdır. Duygudan kopuk, saf, arı, kristalize olmuş mutlak düşünceden kopuk saf, arı, kristalize olmuş bir duygu yoktur. Duygu ve düşünce iç içedir. Sanattaki biçim ve içerik gibi yekparedir. Nasıl içeriğin kendisi de bir yanıyla bir biçimse, biçimin kendisi de bir yanıyla bir içerikse, hem kelimenin tam anlamıyla “biçimsiz” ya da “içeriksiz” bir sanat yoksa, kelimenin tam anlamıyla duygusuz düşünce ya da düşüncesiz duygu yoktur. Nasıl biçim ve içerik özdeş değillerse, ama ayrışık da değillerse duygu ve düşünce de öyledir.

Şiir canlı bir organizmayı andırır. Canlı bir organizmanın işlevlerine de sahiptir. Düşlemler, düş kur(dur)ma, kurgula(t)ma ya da yaşantı çoğalt(tır)ma yetisine... ve ölen bir şairin şiirleri de böylesi üretken özellikleriyle “çoluk çocuğa karışmayı sürdürür.” Bundan ötürüdür ki insanlığı karşılayan şiirler ölümsüzdür. Sanat, olmazsa olmaz bir gereksinimdir. Yemek, su, cinsellik, yaşam ve ölüm (şimdilik, bu çağlık) kadar hata onlardan da öte bir gereksinim. Pardon, bu sevimsiz sözcüğü kullanmak istemezdim, ama masturbasyonu yoktur sanatın, dublörü yoktur. Ya yaratığın eserle yeniden doğarsın ya da acılar içinde ölesiye mutsuz kalırsın.

“Bir ulu ırmak akıyor. İnsan eli ilk mağaraya ilk bizonu çizdiğinden beri.” Bu ırmağı başlatan bir gereksinimdir; aşk gibi, tutku gibi. İnsanın ta derinlerinden gelen bir gereksinimdir. Belki bir dürtü, şaşarak yaşama ayrıcalığı bilirsiniz izleyicisiz sanat bir sanat olmaz. Büyücünün (şairin) dinleyicileri, bütün bir kabileydi; mağaraya bizon resmini çizenin izleyicileri de öyle üstelik, belki kokteyllere katılıp şık galerilerde viskilerini yudumlarken resim sergilerini izleyen bugünkü bazı izleyicilerden daha bir izleyici... Sanatın bir ayağı bilimsel zemindedir, bir ayağı da bilimin ulaşamadığı sonsuzluktadır. İmgelem, hem geçişin, karanlıklarda kalan ürkütücü derinliklerine hem de bir yanıyla geleceğin, ürpertici bilinmezliklerine yol alır. Ve imgelem tabi ki bir de bilinmiş, omurgası çizilmiş aydınlık bir dünya da seyir halindedir, at koşturur, fır döner.

Bilim daha çok genç sınırlıdır. Çerçevesi dardır. 20 yy son yarısında elde edilen bilimsel gelişmeler insanlığın milyonlarca yıldan bu yana elde ettiği bilimsel gelişmelerden çok daha fazladır. İnsanlık binlerce yıldan sonra bir ağaç parçasını araç olarak kullanıp meyveyi düşürmeyi ancak “akıl edebildi.”

Bu kadar genç ve sınırlı olan bilim konusunda fanatik olmak yanlış. Bilime karşı olma fanatıklığıysa tümünden yanlış.

Dışımızda bilinmez izlerle dolu nasıl koca bir evren varsa, milyonlarca Güneş Sistemi milyonlarca Galaksi varsa, insanoğlunun iç dünyası da böyle bilinmezliklerle doludur. İnsanoğlu, kendi iç dünyasında olanakları da yetilerini de aynı şekilde bilememektedir. İnsan beyni, halende açığa çıkarılmamış helezonik kıvrımlarla doludur. Sözelimi balyozla bükülemeyen bir demiri, eten kemikten oluşmuş bir ele vurarak bükme... Hantal bir kadının, diyelim çocuğu bir tehlike karşısındaysa, atletleri bile kışkırtacak bir hızla ok gibi fırlayışı... Çoktandır görmediğiniz bir tanıdığımızı aklımızdan geçirirken birden bire burun buruna gelişimiz...Gözlerin etkileyciliği, nazar... Bir birini seven insanların bir birinin aklından geçenleri okuyabilmesi, telepati... Bilinçaltının bilince çıkması, hipnoz... bunların hepsi insanın olağan güçleridir. Hiçbiri de ne olağan dışı, ne de olağan üstüdür. Bunlar sadece insanın gizil olanaklarıdır, o kadar. Sonra atlarla köpeklerin sadakatı!...

Çiçeklerin bazı insanların ellerinde, bakımında özgürce serpilmeleri, bazı insanların ellerinde ise kurumaları... Otların klasik müziği (sevip) arabeskten (nefret etmeleri), arabesk dinletilirken solmaları... Hadi gel de şimdi duyarsız birine(ot gibi) deyimini kullan !

Alın size bilim dışı, kafa karıştırıcı birkaç soru;

1. Dünya bir iğne deliğinden geçebilir mi?

Enerjinin dönüşüm yasası. Her maddenin ısı yayması ve çok uzun bir zaman içinde ısıya dönüşmesi

kara delikler... Büyük çekim kuvvetleri ölümcül gizler odağı... Her şeyin, bütün maddelerin zamanla ısıya dönüşmesi...

1. Üç boyut (en, boy, derinlik) bilinir. Ya algılayamadığımız bir dördüncü boyut varsa (bulunduğu yerle kamufle olabilme gibi) ve algılayamadığımız dört boyutlu varlıklar varsa...

2. Zamanın geçmişten geleceğe aktığı söyleniyor. Biz, akşamları yıldızları izlerken onları yüzbinlerce yıl öncesini (yüzbinlerce yıl önceden gelen ışıklarını) görüyoruz. Ya insanlık, çok

sonraları ışık hızına ulaşabilirse ve yıldızların öncesine giderse, geçmişe giderse, böylece zaman gelecekte geçmişe mi akmış olur?

3. Yer çekimi deniyor. Uzayda yer çekimi yok, çünkü hava yok. Dünyada yukarıdan bir ağırlık var, çünkü hava var. Peki bu niye gökitimi olmuyor da yerçekimi oluyor? (dünyanın dönüşümünü, ayın güneşin etkisini bir çırpıda sildik.)

Espiri bir yana sanat, sadece bilinirliğin olduğu yerde değildir. Sanat, bir yanıla bilinmezliğin derinliklerine sokulur. Hayata her şey çok net değil. Hayat, matematiksel kesinliğe sahip değil. Her şey net olsaydı asla sanat olmazdı. Her şeyin bilindiği yerde sanata gerek kalmazdı çünkü. Belki bilinmeyecek hiçbir şey yok evrende. Ama bilinmeyi bekleyen sonsuz sayıda giz var. Sanatın bir nedeni de belirsizlikler ve bilinmezliklerdir.

Sanat, bir anlama ve anlatma eylemidir.

Lokman Hekim kırlarda yürürken otlar, çiçekler, bütün bitkiler ona seslenerek özelliklerini söylermiş. İnsani ilişkiler, durumlar, olaylar ve tanık olunan yaşam kesiti de şairi aynı şekilde seslenir, kendilerini anlatır ve yazmak zorunda bırakırlar şairi.

Amipten homosapiense evrilen insanın ta derinlerinde bir maya var. Zaman ve şartlara meydan okuyan zor değişen bir yapı dış etkenler çok değiştirir insanı, belki bir yanıla tanınmaz kılar. Ama insanın o ta derinlerdeki mayası hep aynı kalır. Herhangi bir olay etken ya da koşulların “elvermesiyle” hemen ortaya çıkar. Yırtıcı ve ölümsüz. Budur insanı şaşırtan. Arkadaşlık ilişkilerinde güveni pekiştiren ya da insanı düş kırıklığına uğratan budur. Üstelik insanın kendisi bile bazen kendisiyle baş edemez, “başkasının” bir çırpıda değiş(tiril)ebileceğini düşünmek, hayatı tanımamaktır. Aymazlıktır. Belki de ölümlü beden ölümsüz ruh ikilemi biraz da bu gerçeklikten çıkmıştır.

Sanattır ruha ulaşabilen. Uzun erimde ruhu değiştirebilen sanattır.

Şiirin kendince bir mantığı vardır. Bu, düz mantıktan çok daha geniş, esnek ve kıvrak bir mantıktır. Şair, hayatı körü körüne izlemediği halde şiirsel mantık yine de hayattan kaynaklanır. Bundan ötürüdür ki bazen varmak istediğimiz yerden çok farklı bir yerlere vardığımızı şaşkınlıkla görürüz. “İlk dize tanrı vergisidir.” Ama dünya ve hayat bağlayıcıdır ve şairlerde yaratıcıdır.

Sanat, kitlelerin bağımlılaştırma büyüsunü bozar. Sanat, insanın kendi doğasına hayata ve aşka yabancılaşmasına bir karşı koyuştur. Zombiliğe karşı bir panzehirdir. Bundandır iktidarın sanat düşmanlığı. Vahşetin, barbarlığın, ayrımcılığın olduğu her yerde sanat, bir yaşam çığılığıdır. Hipnoz halinde olan insanlara “uyan” deme komutudur. İnsanı yüreğinden yakalamadır, yaşama katmadır. İktidarın zafer sarhoşluğu içinde aymazlıklarına indirilen bir tokattır. Karşılanamayan ve engellenemeyen bir tokat... İziz tarihe geçen bir tokattır.

Sanat, zulme karşı bir ultimatomdur. Geleceğı yakınlaştırma eylemidir. Halka karşı olana iktidarlara, halkın geleceğini göstermesidir. İktidarı adam olmaya çağırmadır. Çünkü haksızlık ve zulüm, bataklık ürünleridir. Gelecek, güller içinde bir hayattır. İnsan ayağının değdiği her yerde, kaçınılmazdır, bataklıklar kurutulur. Güller insan içindir. Sanat, insanlığa sunulan güller demetidir. Sanat, geçicilikteki kalıcılıktır, bugünlerdeki dünler ve yarınlardır. Sanat, insanlığın dalgalanan ölümsüz özelemleri ve düşleridir.